

Gerard (81) zet zich met verzameling in voor waardering ambachtsman

HARTSTOCHT

**Zijn leven lang heeft Gerard Verborg (81) uit Haastrecht zich met zijn verzameling ingezet voor de waardering van de ambachtsman:
„Gereedschap is het begin van het vakmanschap.”**

Als Gerard Verborg door de Sint Janskerk in Gouda loopt kan hij tot tranen toe geroerd raken. „Iedereen komt voor Erasmus en de Goudse Glazen, maar wie heeft die kerk gebouwd? Ik zie de timmerman, loodgieter, steenhouwer en glaszetter voor me die met de hand - met de hand! - en hun handgereedschappen aan het werk zijn geweest om zoiets moois te maken.”

„Zo kijk ik ook naar een houten schip of een oude boerderij. Ik zie aan de profielen in het hout welke beitels er zijn gebruikt, dat het beitels van kwaliteitsmetaal waren én dat de vakman de techniek beheerste om ermee te werken.”

Kijk eens hoe dat staal is gesmeed! Alleen al hoe het gemaakt is, kan mij ontroeren

Het leven van Verborg is zo vergroeid met zijn verzameling dat er een stuk oud gereedschap meegaat in zijn graf.

In zijn indrukwekkende collectie zit een zaag van 3000 jaar oud, tal van kromme, holle en vlakke dissels, rijk versierde schaven en gereedschappen die uniek zijn in de wereld. Hij is nog als een kind zo blij als hij een uniek stuk bemachtigt, zoals een houtvestershamer. „Kijk eens hoe dat staal is gesmeed! Alleen al hoe het gemaakt is, kan mij ontroeren. Hier is geen tweede van. Als ik zoiets heb verkregen, kan ik van opwinding niet slapen. Ik fantaseer dan de hele nacht hoe de houtvester in het bos de bomen selecteerde, er met de hamer een keurmerk in sloeg en hoe de boom door de timmerlieden werd bewerkt.”

Verhaal

Zo heeft ieder stuk uit zijn collectie een eigen verhaal, dat begint met de vervaardiging ervan. Aan het staal van een schaaf is te zien of die uit Amerika of Engeland komt en welk geloof de gebruiker had. „Een schaaf met engeltjes erop was van een katholiek. Een schaaf zonder was van een gereformeerde.”

Voor Verborg leeft gereedschap doordat hij weet hoe de gebruiker ermee om ging. „Hij begon als krullenjongen, leerde het vak van zijn leermeester en moest een proefstuk maken om aan te tonen dat hij bepaald werk aankon. Daarvoor moest hij dus het gereedschap beheersen.”

Verborg was zelf houtbewerker en heeft tal van monumentale panden gerestaureerd. Maar zijn verzameling bestaat uit meer dan alleen gereedschap voor houtbewerking. Het is een ode aan de ambachtlieden. „Loodgieters, wagenmakers, rietdekkers, smeden, ze hebben allemaal bij hun geboorte een gave gekregen die tot 1960 werd gewaardeerd. Tot die tijd werd alles met de hand gemaakt. Sinds 1960 is dat overgenomen door elektrische gereedschappen en is de waardering voor het vakwerk verdwenen. 'Als je niets anders kunt, word je maar timmerman of metselaar.' Deze mensen werden weggezet als minderwaardig ten opzichte van de mensen die naar de havo of vwo gingen. Ik ben handgereedschap gaan verzamelen om het vakmanschap levend en in ere te houden. De gereedschappen in mijn verzameling zijn de stille getuigen van de vakmensen die ze hebben vastgehouden.”

Profeet

Ik was lange tijd de profeet die in eigen stad niet geliefd was

Gerard Verborg (81)

Dat werd door kenners gewaardeerd. Zo af en toe kwamen er restaurateurs bij hem voor gereedschap dat nergens anders meer te koop was. „Er zijn profielen die je alleen met de oude beitels kunt maken. Met machines lukt dat niet. Het wordt wel geprobeerd, maar ik zie dat meteen. Het is de aanzet van de beitel en de slag van de vakman die je nooit met een machine na kunt bootsen. Het vakmanschap zit al in het gereedschap.”

„Jarenlang heb ik mij een roepende in de woestijn gevoeld. Ik heb drie boeken geschreven over behoud van het vakmanschap, ik had het nationaal gereedschappenmuseum en ik werd regelmatig benaderd om studenten bouwkunde te begeleiden. Toch hebben de vaklui die met de hand werken zich altijd miskend gevoeld. Ik was lange tijd de profeet die in eigen stad niet geliefd was.”

Verheugd ziet Verborg het tij keren. „Zelfs de overheid ontdekt hoe belangrijk vakmensen zijn. Er zijn 500.000 vacatures. Ze trekken miljoenen uit om die mensen weer op te leiden.”

Tegelijk ziet Verborg hoe ver de vakkennis is weggezaakt. „Leerlingen weten niet eens wat een dissel is. Het systeem van leerling en leermeester is weg.” Verborg treurt niet: „Ik krijg allemaal positieve reacties uit de branche. Ze zeggen: Gerard, eindelijk krijg je de waardering voor je jarenlange strijd. Dat ik dit nog mee mag maken. Dan krijg ik tranen in mijn ogen van geluk.”